AH 636
2026Z21938

Antwoord van minister Berendsen (Buitenlandse Zaken) en van minister Sjoerdsma (Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking) (ontvangen 16 november 2026)

**Vraag 1**

Herinnert u zich de reactie vanuit het ministerie van Buitenlandse Zaken op de brief van de Samenwerkende Organisaties voor West-Papua van 4 juni 2026?

**Antwoord**

Ja.

**Vraag 2**

Welke informatie heeft u over de schaal van de ontbossing in Zuid-Papua, de betrokken bedrijven en de gevolgen hiervan voor de landrechten, voedselvoorziening en bestaanszekerheid van de Papoea's aldaar?

**Antwoord**

In de provincie Zuid-Papoea vinden grootschalige ontwikkelingen plaats op het gebied van landbouw en energieproductie, als onderdeel van de Indonesische inzet op voedsel- en energiezekerheid. Dit vindt vooral plaats in het regentschap Merauke. Het Food and Energy Estate-programma, heeft als doelstelling om circa 2-3 miljoen hectare grond te gebruiken voor de grootschalige productie van rijst, suikerriet en bio-energie. Verschillende bronnen hebben gerapporteerd, op basis van o.a. satellietbeelden, dat binnen het Merauke-projectgebied land is ontbost. Hierbij zouden zowel staatsbedrijven als private ondernemingen zijn betrokken.

Hoewel het Food and Energy Estate-programma is bedoeld om de voedsel- en energiezekerheid van Indonesië te vergroten, bestaan er zorgen dat de uitvoering hiervan ten koste gaat van de landrechten en bestaanszekerheid van de lokale Papoea-bevolking. De aantasting van traditionele leefgebieden kan de toegang tot land en natuurlijke voedselbronnen, zoals vis en bosproducten, beperken en daarmee de lokale voedselvoorziening onder druk zetten. Ook zijn er zorgen over de mate waarin lokale gemeenschappen bij de besluitvorming worden betrokken en hun landrechten worden gerespecteerd.

**Vraag 3**

In hoeverre wordt bij grootschalige landbouw-, palmolie- en energieprojecten in Papua daadwerkelijk de vrije, voorafgaande en geïnformeerde toestemming van de gemeenschappen aldaar verkregen, conform artikel 32 van de VN-Verklaring over de Rechten van Inheemse Volken (UNDRIP)? Welke waarborgen bestaan hiervoor?

**Antwoord**

Indonesië heeft in 2007 in de AVVN voor resolutie 61/295 gestemd waarmee deze VN verklaring (UNDRIP) tot stand kwam. Dit is echter geen verdrag, en de daarin vastgelegde bepalingen hebben dus ook niet dezelfde doorwerking op (nationale) wetgeving. De Indonesische wet erkent ‘adat-land’ en gewoontebossen wel als gemeenschappelijk bezit van inheemse gemeenschappen. Op handhavingsgebied bestaan hierbij uitdagingen. In 2025 rapporteerde een werkgroep van VN Speciaal Rapporteurs bijvoorbeeld dat bij de totstandkoming van het Merauke Nationaal Strategisch Project gemeenschappen laat of onvolledig werden geïnformeerd, of dat raadpleging ontbrak. Nederland beschikt niet over eigenstandige informatie om deze rapportages te kunnen verifiëren.

**Vraag 4**

Klopt het dat lokale bewoners en mensenrechtenverdedigers die zich uitspreken tegen ontbossing en landonteigening te maken krijgen met intimidatie of andere vormen van druk? Welke informatie is daarover bij u bekend?

**Antwoord**

De mensenrechtensituatie in de Papoea provincies van Indonesië is zorgelijk. De Nederlandse ambassade in Jakarta heeft signalen en rapporten ontvangen over intimidatie en andere vormen van druk tegenover mensenrechtenverdedigers en lokale bewoners. Daarnaast heeft de Nederlandse ambassade in Jakarta regelmatig contact met verschillende ngo’s en mensenrechtenverdedigers om op de hoogte te blijven van de laatste stand van zaken.

**Vraag 5**

Op welke manier heeft u uitvoering gegeven aan motie-Ceder over bij Indonesië aandringen op het waarborgen van de veiligheid en eerbiediging van de mensenrechten van de Papoea's en activisten in het bijzonder (Kamerstuk 21501-02, nr. 3436)?

**Vraag 6**

Heeft u ook in bilateraal verband bij Indonesië aangedrongen op het waarborgen

van de veiligheid en eerbiediging van de mensenrechten van de Papoea's, en activisten in het bijzonder, en op veilige vertoningen van de documentaire Pesta

Babi wanneer gewenst? Zo ja, wat was de reactie van de Indonesische autoriteiten? Zo nee, bent u bereid om dit alsnog te doen?

**Antwoord vraag 5 en 6**

Het bespreken van de mensenrechtensituatie in de Papoea provincies is een

structurele component in onze bilaterale relatie met Indonesië. De Nederlandse Ambassade in Jakarta heeft hierover zorgen geuit in verschillende ontmoetingen met de overheid en politie, o.a. tijdens het afgelopen werkbezoek aan Jayapura in september jl..

De Nederlandse ambassade in Jakarta ondersteunt verschillende projecten ter bevordering van de bescherming van mensenrechten in Indonesië, inclusief in de Papoea provincies. Ook in multilateraal verband blijft Nederland aandacht vragen voor de situatie in Papoea, zoals in 2022 tijdens de meest recente Universal Periodic Review (UPR) van Indonesië.

**Vraag 7**

Welke concrete uitvoering heeft u gegeven aan de motie over de Europese Commissie verzoeken om verbetering van de mensenrechtensituatie in West-Papoea bespreekbaar te maken (Kamerstuk 21501-02, nr. 3406)? Is de situatie inmiddels ook onderdeel van de gesprekken over de relatie tussen de EU en Indonesië en het EU-Indonesia Comprehensive Economic Partnership Agreement (CEPA)?

**Antwoord**

Het bespreken van mensenrechten, waaronder ook de situatie in de Papoea-provincies van Indonesië blijft een belangrijk onderdeel van onze brede bilaterale relatie met Indonesië. Ook in EU verband vindt er jaarlijks een mensenrechtendialoog plaats met Indonesië, waarin ook dit onderwerp besproken wordt.

De gesprekken omtrent het CEPA richten zich momenteel op de afronding van het ondertekeningsproces en het spoedig in werking laten treden van het akkoord. Ook nadat het akkoord in werking is getreden, zal het kabinet in de daartoe bestemde EU fora bepleiten dat de mensenrechtensituatie in Indonesië waar nodig bespreekbaar wordt gemaakt.

**Vraag 8**

Kunt u inzicht geven in eventuele Nederlandse betrokkenheid bij palmolie-, landbouw- of energieprojecten in het gebied? Hoe wordt voorkomen dat Nederlandse of Europese bedrijven en financiële instellingen bijdragen aan ontbossing of mensenrechtenschendingen in Papua?  Liggen hier onafhankelijke risicoanalyses aan ten grondslag?

**Vraag 9**

Welke waarborgen bieden de EU-ontbossingsverordening en de afspraken binnen CEPA dat producten uit Papua die de Europese markt bereiken niet afkomstig zijn van recent ontbost gebied en dat daarbij ook de landrechten van Papua-gemeenschappen worden gerespecteerd? Welke onafhankelijke risicoanalyses liggen hieraan ten grondslag?

**Antwoord vraag 8 en 9**

Op basis van openbaar beschikbare informatie per november 2026 is geen sprake van directe betrokkenheid van de Nederlandse overheid of Nederlandse bedrijven bij grootschalige ontwikkelingsprojecten in de Papoea-provincies, zoals het Merauke Food and Energy Estate. Dit betekent overigens niet dat er geen bredere handels- of investeringsrelaties met de regio kunnen bestaan.

Voor Nederlandse en Europese bedrijven gelden verschillende waarborgen, waaronder de EU-verordening tegen ontbossing (EUDR), die onder meer palmolie en hout omvat. Vanaf 30 december 2026 wordt de EUDR toegepast en dan zal de partij die een product dat onder de EUDR valt en dat op de interne markt van de EU brengt – dit zullen veelal Europese bedrijven zijn – moeten kunnen aantonen dat het product in conformiteit met nationale wet- en regelgeving is geproduceerd op een locatie waar sinds 31 december 2020 geen ontbossing heeft plaatsgevonden. Hiervoor moet een risicoanalyse worden uitgevoerd door de marktpartij die het product op de interne markt brengt en indien er hoge risico’s zijn moeten er mitigerende maatregelen worden genomen. In Nederland ziet onder meer de NVWA toe op de naleving.

Uiterlijk in 2030 zal de Europese Commissie een evaluatie uitbrengen waarin onder andere de rol van financiële instellingen bij het voorkomen van ontbossing en de noodzaak tot het opleggen van verplichtingen wordt geëvalueerd.

Daarnaast wordt van bedrijven verwacht dat zij gepaste zorgvuldigheid (due diligence) toepassen in lijn met de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen. Dit betreft een gezaghebbend normatief kader voor verantwoord ondernemen, waaronder het voorkomen van betrokkenheid bij ontbossing en mensenrechtenschendingen.

Hoewel in CEPA geen afspraken gemaakt zijn die producten afkomstig van recent ontbost gebied van de Europese markt weren, draagt het akkoord wel bij aan verbetering op dit vlak. Het akkoord bevat immers afspraken over het

gezamenlijk tegengaan van ontbossing en illegale houtkap. In de monitoring van deze afspraken, zouden ontwikkelingen en ervaringen gerelateerd aan de EUDR aan de orde kunnen komen.

**Vraag 10**

Bent u bereid zich in EU-verband in te zetten voor een integrale aanpak waarbij de bescherming van het regenwoud, de landrechten en mensenrechten van de Papoea's en de bescherming van mensenrechtenverdedigers expliciet onderdeel worden van de EU-Indonesiërelatie, en de Kamer hierover vóór de eerstvolgende Raad Buitenlandse Zaken te informeren?

**Antwoord**

De bescherming van het regenwoud, de landenrechten, mensenrechten en mensenrechtenverdedigers in de Papoea-provincies maken onderdeel uit van de EU-Indonesiërelatie en worden besproken, onder andere tijdens de jaarlijkse Mensenrechtendialoog. Ook werken en investeren Nederland en Indonesië gezamenlijk aan de ontwikkeling van de *Tropical Forest Forever Facility* (TFFF).

**Vraag 11**

Kunt u, in het licht van bovenstaande vragen, reflecteren op de bijzondere historische en morele verantwoordelijkheid die Nederland draagt voor de bescherming van de rechten van de Papoea’s? Zo nee, waarom niet?

**Antwoord**

De Papoea-provincies zijn onderdeel van Indonesië. De Nederlandse regering zet zich conform de grondwettelijke opdracht in voor de internationale rechtsorde waaronder mensenrechten, internationaal recht, en duurzame vrede en veiligheid.

**Vraag 12**

Kunt u deze vragen beantwoorden voor de begrotingsbehandeling van het ministerie van Buitenlandse Zaken?

**Antwoord**

De vragen zijn zo snel mogelijk beantwoord.